

Pöördumine seoses lastevanematelt nõusoleku küsimisega teadusuuringutes

Tervise Arengu Instituut annab teada, et tulenevalt 01.10.2025 kehtima hakanud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seadusest (TAIKS), mille § 28 kohaselt tuleb alla 18-aastase isiku osalemiseks teadusuuringus võtta isiku eeldatavat tahet arvestades nõusolek tema seaduslik esindajalt, ei saa me 2025/2026 õppeaastal viia läbi Eesti noorte seksuaalkäitumise uuringut ja Eesti koolinoorte tervisekäitumise uuringut (HBSC) varem kasutatud metoodika alusel. Tegemist on teadusuuringutega TAIKS mõttes. HBSC uuringut käsitleb teadusuuringuna ka WHO.

Seksuaalkäitumise uuringu puhul oleme seekord otsustanud teha uuringu ainult 15-aastaste ja vanemate vanuserühmas, kes võivad TAIKS § 28 lõige 4 kohaselt anda iseseisva nõusoleku uuringus osalemiseks. Eetikakomitee on uuringuprotokolli kooskõlastanud.

HBSC puhul muudame uuringuprotokolli ning kaasame 11- ja 13-aastaste vanuserühmas uuringusse ainult need lapsed, kelle lapsevanem on andnud nõusoleku. Taolise protokollimuudatuse korral tuleb arvestada uuringu aja- ja rahalise kulu märgatava suurenemisega, madalama osalusmääraga (nii koolide kui laste seas) ning sellest tuleneva vastajate võimaliku nihkega. Samuti ei pruugi valim olla võrreldav varasemate uuringutega ning juhul, kui ei õnnestu täita HBSC võrgustiku seatud minimaalset valimimahtu, jäävad Eesti andmed kõrvale rahvusvahelisest võrdlusest. Lisaks võib see mõjutada sellesse uuringulainesse planeeritud maakondlikku võrdlust. Täiendav eelarvevajadus on hetkel hindamisel, katame seekordse uuringu täiendavad kulud oma vahenditest.

Püüame teha endast oleneva, et saada võimalikult paljude lapsevanemate nõusolekud. Uuringu läbiviimise järgselt saame anda ka täpsema hinnangu, millist mõju avaldab lapsevanemate nõusoleku küsimise kohustus uuringu vastamismääradele ja valimi esinduslikkusele. Sellest tulenevalt saame pärast uuringut ka öelda, kas tulevikus võib olla vajalik seaduses erisuste sätestamine selleks, et Eesti andmed oleksid ka tulevikus kajastatud rahvusvahelises võrdluses.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Annika Veimer
direktor

Kaire Innos
teadusdirektor
kaire.innos@tai.ee